ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ
Αριθμός Αδείας 4537
ΕΛΤΑ Hellenic Post
ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1973/05 ΚΕΜΠ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Τεύχος 221, Ιανουάριος - Μάρτιος 2015

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Κόστος Εργασίας

Η μισθωτή Εργασία στην Ελλάδα

Invest in Green Jobs & Skills: Δεύτερο Ενημερωτικό Δελτίο

• Δραστηριότητες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Τεύχος 221, Ιανουάριος - Μάρτιος 2015

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η μίκρο ανάλυση της σχέσης κόστους εργασίας και κόστους επιχείρησης περιορίζει την ανάλυση στο δέντρο και αγνοεί το δάσος. Και το δάσος είναι το γενικότερο κοινωνικό, αναπτυξιακό και μακροοικονομικό πλαίσιο βάσει του οποίου θα πρέπει να αξιολογηθεί η μεταβολή των μισθών και του κόστους, καθώς και των συνεπειών τους στην οικονομία και την κοινωνία. Η χώρα μας, το 2010, έπεσε στην παγίδα του δημόσιου χρέους και βρέθηκε σε κατάσταση αποκλεισμού από τις ιδιωτικές αγορές. Δυστυχώς, πέντε χρόνια μετά δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι έχει γίνει σοβαρή ανάλυση των αιτιών που μας οδήγησαν σε αυτή την οικονομική και κοινωνική κρίση. Κατά συνέπεια, το ερώτημα που προκύπτει είναι το εξής: Είναι η μέχρι πρότινος ασκούμενη πολιτική, που μείωνε τους μισθούς, η κατάλληλη επιλογή για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, να πετύχει η δημοσιονομική προσαρμογή και να ισχυροποιηθεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων; Σε αυτό το ερώτημα επιχειρεί να απαντήσει το άρθρο με θέμα: «Κόστος εργασίας στο κόστος των επιχειρήσεων».

Επίσης, στο παρόν τεύχος δημοσιεύεται άρθρο με θέμα: «Η Μισθωτή Εργασία στην Ελλάδα». Στο εν λόγω κείμενο γίνεται μια καταρχήν προσέγγιση της διαφορετικότητας και της διαστρωμάτωσης της μισθωτής εργασίας, διότι η εργατική τάξη δεν αποτελεί ένα ομοιογενές σύνολο. Μια σειρά από διαφοροποιήσεις στους κόλπους της, που αφορούν το επάγγελμα, την ειδίκευση, το μορφωτικό επίπεδο, τις αποδοχές, τον τρόπο ζωής και που αντικατοπτρίζονται στη διαμόρφωση κοινωνικής συνείδησης, είναι λόγοι που πρέπει σοβαρά να ληφθούν υπόψη στην κατεύθυνση της ενοποίησης, πολιτικοποίησης και οργάνωσης του αγώνα της.

Τέλος, στο εν λόγω τεύχος δημοσιεύονται και οι δραστηριότητες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιάννης Παναγόπουλος
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γιώργος Αργείτης, Γιάννης Κουζής, Δημήτρης Κατσορίδας, Γιώργος Κολλιάς, Γιώργος Κρητικίδης
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γιώργος Αργείτης
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γ. Κολλιάς, Δ. Κατσορίδας
ΓΡΑΦΕΙΑ: Ιουλιανού 24 Αθήνα, Τηλ: 210 8202247, Fax: 210 8202202
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ: www.inegsee.gr • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:** vpetrak@inegsee.gr
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60, Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811, www.kambili.gr

ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ*

Γιώργος Αργείτης
Επιστημονικός Διευθυντής ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Η μίκρο ανάλυση της σχέσης κόστους εργασίας και κόστους επιχείρησης περιορίζει την ανάλυση στο δέντρο και αγνοεί το δάσος. Και το δάσος είναι το γενικότερο κοινωνικό, αναπτυξιακό και μακροοικονομικό πλαίσιο βάσει του οποίου θα πρέπει να αξιολογηθεί η μεταβολή των μισθών και του κόστους, καθώς και των συνεπειών τους στην οικονομία και την κοινωνία.

Η χώρα μας, το 2010, έπεσε στην παγίδα του δημόσιου χρέους, βρέθηκε σε κατάσταση αποκλεισμού από τις ιδιωτικές αγορές ομολόγων και αντιμετώπισε το ρίσκο της στάσης πληρωμών. Δυστυχώς, τέσσερα χρόνια μετά δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι έχει γίνει σοβαρή ανάλυση των αιτιών που μας οδήγησαν σε αυτή την οικονομική και κοινωνική κρίση. Η χώρα στροβιλίζεται από τα υψηλότερα στα χαμηλότερα επίπεδα της κόλασης του Δάντη σε μια προσπάθεια να υλοποιήσει τις απαιτήσεις των δανειστών, ώστε να μας προσφέρουν χρηματοδοτική στήριξη με τη μορφή νέου δανεισμού.

Είναι, όμως, η ασκούμενη οικονομική, πολιτική και θεσμική προσαρμογή η κατάλληλη αφενός να αντιμετωπίσει την τρέχουσα οδυνηρή κατάσταση της χώρας και αφετέρου να επιλύσει τα χρόνια δομικά προβλήματα της οικονομίας; Το ερώτημα θα μπορούσε να διατυπωθεί και ως εξής: Είναι η μείωση των μισθών η κατάλληλη επιλογή για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, να πετύχει η δημοσιονομική προσαρμογή και να ισχυροποιηθεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων;

Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά εξαρτάται από δύο παράγοντες που κατευθύνουν, συνειδητά ή ασυνείδητα, τη σκέψη εκείνου που θα τα απαντήσει. Αυτοί είναι: α) η πολιτική ιδεολογία του και β) τα συμφέροντα τα οποία θέλει να εξυπηρετήσει. Αυτό που, ωστόσο, θα ήθελα να αναλύσω είναι για ποιο λόγο η ασκούμενη οικονομική πολιτική και η θεσμοθέτηση της συνεχούς συρρίκνωσης των μισθών δεν αποτελούν διέξοδο από την τρέχουσα κρίση, αλλά κάποιες από τις αιτίες της. Για ποιο λόγο δεν δημιουργούν ανταγωνιστικότητα και βιώσιμες επιχειρήσεις, αλλά επιβραβεύουν παρασιτικές συμπεριφορές και μη παραγωγικές δραστηριότητες.

Το ΙΝΕ ΓΣΕΕ έχει ως αφετηρία του την άποψη ότι το ελληνικό μοντέλο ανάπτυξης

* Το παρόν κείμενο αποτέλεσε εισήγηση σε σεμινάριο του ΟΜΕΔ με τίτλο «Κόστος εργασίας στο κόστος των επιχειρήσεων», το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 20-11-2014.

χαρακτηρίζεται από συστημική αστάθεια εξαιτίας μιας «γονιδιακής» ιδιαιτερότητάς του. Ποια είναι αυτή η γονιδιακή ιδιαιτερότητα; Είναι η κουλτούρα της κυρίαρχης επιχειρηματικότητας. Στην οικονομική θεωρία υπάρχουν δύο τύποι επιχειρηματικότητας και επιχειρηματιών.

Ο ένας τύπος είναι ο επιχειρηματίας του Schumpeter, ο οποίος δημιουργεί κέρδος μέσω της καινοτομίας, της τεχνολογικής αλλαγής, νέων παραγωγικών διαδικασιών, νέων προϊόντων, αυξανόμενων μεριδίων στην αγορά. Ο επιχειρηματίας αυτός δημιουργεί απασχόληση, είναι ανταγωνιστικός μέσω της συνεχούς βελτίωσης της παραγωγικότητάς του, δημιουργεί νέο πλούτο στην οικονομία και δεν φοβάται τους κανόνες της αγοράς.

Ο άλλος τύπος είναι ο επιχειρηματίας που περιγράφει ο Veblen. Αυτός επιδιώκει το εύκολο και γρήγορο κέρδος μέσω παρασιτικών δραστηριοτήτων, όπως η κερδοσκοπική διαμόρφωση των τιμών, η φοροδιαφυγή, η εισφοροδιαφυγή, η απλήρωτη εργασία, η μαύρη εργασία, δεν ενδιαφέρεται για τη συσσώρευση κεφαλαίου και για την αύξηση της παραγωγικότητας, για την παραγωγική δραστηριότητα και για την απασχόληση και δεν επιθυμεί να υπάρχουν κανόνες, γιατί αυτοί περιορίζουν την παρασιτική κερδοφορία του. Όλα αυτά τα κάνει γιατί η δημιουργία επιχειρηματικού κέρδους και ο εύκολος πλουτισμός μέσω του τεχνολογικά αδύναμου παραγωγικού μηχανισμού του είναι περιορισμένα, αν όχι ανέφικτα, η βιωσιμότητα της επιχείρησής του είναι συνάρτηση της επιτυχημένης παρασιτικότητάς του. Είναι ένα μοντέλο επιχειρηματία ασύμβατο με το εργατικό δίκαιο και τον άνθρωπο εργαζόμενο.

Ποιος είναι ο κυρίαρχος τύπος στην Ελλάδα; Του Schumpeter ή του Veblen; Η άποψή μου είναι ότι κυριαρχεί του Veblen, και εδώ βρίσκεται η βασική αιτία της χρεοκοπίας μας, καθώς αυτό το μοντέλο επιχειρηματικότητας προσδιόρισε τα δομικά χαρακτηριστικά του μεταπολεμικού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης. Ποια είναι αυτά;

- Οικονομία με δομική παραγωγική ανεπάρκεια.
- Χαμηλή ροπή παραγωγικής συσσώρευσης και ανάπτυξης έρευνας και καινοτομίας.
- Μη ανταγωνιστικό, εσωστρεφές και διαρθρωτικά ελλειμματικό μοντέλο ανάπτυξης με μεγάλη εξάρτηση από τις εισαγωγές.
- Αδυναμία ποσοτικής και ποιοτικής συσσώρευσης κεφαλαίου σε κλάδους και δραστηριότητες παραγωγής που βελτιώνουν την παραγωγικότητα και διαμορφώνουν διατηρήσιμες συνθήκες ανταγωνιστικότητας.
- Έλλειψη ενός επιχειρηματικού τομέα ικανού να ενσωματώνει νέα γνώση και να τη μετουσιώνει σε καινοτομίες κοινωνικά χρήσιμες και οικονομικά αποδοτικές, ώστε να δημιουργηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε επιχειρησιακό και εθνικό επίπεδο και να διευρυνθεί το εξαιρετικά περιορισμένο φάσμα παραγωγικών ικανοτήτων της χώρας σε διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες.
- Μεγάλη εξάρτηση από την εγχώρια ζήτηση.
- Αποσταθεροποίηση βασικών ισοζυγίων, όπως το ισοζύγιο πληρωμών και το δημοσιονομικό ισοζύγιο, και αδυναμία δημιουργίας απασχόλησης.

Συνοπτικά, η Ελλάδα έχει ένα μοντέλο ανάπτυξης όπου το εγχώριο αδύναμο παραγωγικό σύστημα βρίσκεται σε υψηλή συσχέτιση με την εγχώρια δαπάνη, ενώ η εγχώρια δαπάνη εκδηλώνει υψηλή ροπή προς εισαγωγές ως συνέπεια της αδύναμης και μη ανταγωνιστικής παραγωγικής βάσης της οικονομίας. Η μόχλευση που δημιούργησε το τραπεζικό σύστημα τη δεκαετία του 2000 βοήθησε στην επιβίωση αυτού του μοντέλου κατά την πρώτη του δεκαετία στο περιβάλλον της Ευρωζώνης. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση τού τράβηξε το χαλί και το γκρέμισε.

Η παραδοχή αυτών των βασικών δομικών στοιχείων του ελληνικού μοντέλου ανάπτυξης θα έπρεπε να ήταν μείζων προσδιοριστικός παράγοντας του σχεδιασμού οικονομικής πολιτικής για την έξοδο της Ελλάδας από την κρίση χρέους και την οικονομική κρίση. Αντίθετα, αυτό που συνέβη και συνεχίζει να συμβαίνει είναι η άσκηση οικονομικής πολιτικής στο πλαίσιο των Μνημονίων Ι και ΙΙ με τρόπο που αυτά τα δομικά χαρακτηριστικά δεν λαμβάνονται καθόλου υπόψη στο σχεδιασμό της διαδικασίας δημοσιονομικής προσαρμογής και εσωτερικής υποτίμησης. Η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζεται ως μοντέλο ανάπτυξης με υψηλή παραγωγική ελαστικότητα ικανή να ικανοποιήσει αμέσως την όποια αυξητική μεταβολή στη ζήτηση για εξαγωγές.

Βάσει της δικής μας οπτικής, η πολιτική της λιτότητας διασφαλίζει μέσω της αναδιανομής του εισοδήματος την κερδοφορία του κυρίαρχου παρασιτικού μοντέλου επιχειρηματικότητας και ταυτόχρονα εγκλωβίζει την Ελλάδα σε μια αδιέξοδη στρατηγική συντήρησης παραγωγικών δομών χαμηλής ανταγωνιστικότητας και αδυναμίας να διαμορφωθούν συνθήκες διατηρήσιμης μακροοικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και αύξησης της απασχόλησης.

Στο πλαίσιο της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής η κυρίαρχη οπτική είναι η εξής:

Πρώτον, η ευθύνη για την έλλειψη ανταγωνιστικότητας, παραγωγικών επενδύσεων και προσέλκυσης ξένου κεφαλαίου αποδίδεται στο μεγάλο, γραφειοκρατικό και αναποτελεσματικό κράτος, στη διαφθορά του, στα δημόσια ελλείμματα, στο υψηλό κόστος εργασίας και στις ακαμψίες της αγοράς εργασίας. Με τον τρόπο αυτό αποκρύπτονται οι δομικές αδυναμίες του επιχειρηματικού τομέα της οικονομίας και η κουλτούρα της κυρίαρχης επιχειρηματικής ελίτ να μην εκσυγχρονίζει και να μην επεκτείνει ανταγωνιστικά τις παραγωγικές δομές της οικονομίας.

Δεύτερον, η οικονομική ανάπτυξη θεωρούνταν «φυσικό» επακόλουθο της άσκησης πολιτικής δημοσιονομικής προσαρμογής και εσωτερικής υποτίμησης, της απορρύθμισης της αγοράς εργασίας και της μείωσης του κόστους εργασίας. Βέβαια, η πολιτική της απορρύθμισης και της ευκαμψίας της αγοράς εργασίας είχε αρχίσει πριν από την κρίση αποτυπώνοντας κυρίαρχα οικονομικά δόγματα και ιδεοληψίες που εξυπηρετούν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα στο όνομα της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης.

Πρέπει, ωστόσο, να γίνει απολύτως σαφές ότι δεν υπάρχει καμιά σοβαρή εμπειρική απόδειξη ότι τόσο η χρηματοπιστωτική κρίση όσο και η κρίση δημόσιου και τραπεζικού χρέους στην Ευρωζώνη συσχετίζονται με τον ρυθμιστικό κώδικα του εργατικού δικαίου και με την προστασία θεμελιωδών εργασιακών και κοινωνι-

κών δικαιωμάτων. Υπάρχει, πλέον, ιστορικός χρόνος αλλά και διαθέσιμα εμπειρικά στοιχεία που μας δείχνουν ότι οι λεγόμενες διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας και η χαλάρωση των κατώτατων επιπέδων δικαιωμάτων και εργατικών διεκδικήσεων δεν οδηγούν σε διέξοδο από την κρίση, αλλά στον φαύλο κύκλο της ύφεσης, της ανεργίας, της φτωχοποίησης, της απαξίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου, στον κοινωνικό αποκλεισμό. Και πρέπει να σημειώσουμε με έμφαση ότι η αποδόμηση του εργατικού δικαίου και των θεμελιωδών κοινωνικών και εργατικών δικαιωμάτων δεν έχει δημοκρατική νομιμοποίηση.

Ο χάρτης των αλλαγών στην αγορά εργασίας είναι ήδη πολύ μεγάλος και, δυστυχώς, συνεχίζει να μεγαλώνει. Θα μπορούσαμε να κωδικοποιήσουμε τις παρεμβάσεις στα εξής μείζονα πεδία:

- Σημαντικές μειώσεις στον κατώτατο μισθό και επιδίωξη περαιτέρω μείωσής του.
- Σημαντικές περικοπές στις δαπάνες κοινωνικής ασφάλειας και πρόνοιας.
- Μεγάλη ευκαμψία στο χρόνο κατανομής της εργασίας.
- Αύξηση των άτυπων συμβάσεων εργασίας.
- Χαλάρωση της διαδικασίας απόλυσης και απελευθέρωση απολύσεων.
- Αλλαγές στη διαδικασία διαπραγμάτευσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων με αποδυνάμωση και κατάργηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε όφελος των ατομικών και των επιχειρησιακών συμβάσεων εργασίας, οι οποίες χωρίς καμιά αμφιβολία περιορίζουν δραματικά την προστασία των εργαζομένων σε όλα τα επίπεδα.

Σύμφωνα με τη φιλοσοφία της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής, οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις αποτελούν κρίσιμης σημασίας διαρθρωτικές αλλαγές για την τόνωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και του εξαγωγικού δυναμισμού της ελληνικής οικονομίας.

Ο ρεαλισμός της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής στηρίζεται σε δύο μείζονες υποθέσεις –συνεπώς αξιολογείται και από την επίτευξή τους– όσον αφορά την επίδραση της μείωσης των μισθών: α) ότι αυτή θα αυξήσει τις επενδύσεις και την απασχόληση και β) ότι θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα τιμών· επομένως, θα αυξήσει τις εξαγωγές και θα δημιουργήσει ανάπτυξη.

Στη δική μας οπτική οι θεμελιακές υποθέσεις διαφέρουν, καθώς η μείωση των μισθών: α) θα συρρικνώσει την εγχώρια ζήτηση, β) θα μειώσει το ΑΕΠ, γ) θα αυξήσει την ανεργία και δ) θα βελτιώσει το εξωτερικό ισοζύγιο μέσω της προς τα κάτω προσαρμογής του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων, συνεπώς μέσω της μείωσης των εισαγωγών.

Τι μας λένε τα στατιστικά στοιχεία; Το Διάγραμμα 1 δείχνει τη σημαντική μείωση των πραγματικών αμοιβών. Τα Διαγράμματα 2 και 3 αποδομούν το κυρίαρχο επιχείρημα ότι η μείωση των μισθών και του κόστους εργασίας θα δημιουργήσει απασχόληση. Αντίθετα, ενισχύουν το δικό μας επιχείρημα ότι η μείωση των μισθών θα οδηγήσει σε κατάρρευση της ζήτησης (βλ. Διάγραμμα 7), σε δραματική μείωση της οικονομικής δραστηριότητας (βλ. Διάγραμμα 8) και, συνεπώς, θα αυξήσει την ανεργία. Επίσης, η μείωση του κόστους εργασίας δεν πέρασε στις τιμές των εξαγωγών (βλ. Διάγραμμα 4), ώστε να βελτι-

ώσει την ανταγωνιστικότητα τιμής, όπως υποστήριζε η πολιτική των Μνημονίων. Αντίθετα, φαίνεται να ενσωματώθηκε στο περιθώριο κέρδους βαθαίνοντας την οικονομική ανισότητα στη χώρα μας. Το Διάγραμμα 5 δείχνει ότι η βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δεν οφείλεται στη σημαντική αύξηση των εξαγωγών αλλά στη δραματική μείωση των εισαγωγών. Τέλος, το Διάγραμμα 6 αποδομεί και την τελευταία υπόθεση του κυρίαρχου δόγματος οικονομικής πολιτικής ότι η μείωση του κόστους εργασίας είναι προϋπόθεση για την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων.

Καθίσταται, λοιπόν, αντιληπτό ότι ύστερα από πέντε χρόνια η στρατηγική επιλογή της εσωτερικής υποτίμησης δεν έχει συμβάλει στην τόνωση της εξαγωγικής ανταγωνιστικότητας και στην προσδοκώμενη σταθεροποίηση του μακροοικονομικού συστήματος της χώρας. Αντίθετα, αυτό που διαφαίνεται είναι ο εγκλωβισμός της οικονομίας σε ένα επίπεδο παραγωγικού τέλματος και στασιμότητας, υψηλών ποσοστών ανεργίας, χαμηλής παραγωγικότητας, αποεπένδυσης, μείωσης των πραγματικών εισοδημάτων και διεύρυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων και αδικιών. Το πιο ανησυχητικό στοιχείο, ωστόσο, είναι ότι η εφαρμοζόμενη πολιτική δεν έχει επηρεάσει αρνητικά μόνο τη βραχυχρόνια συμπεριφορά και αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας, αλλά έχει προκαλέσει σοβαρής έντασης εμπλοκές στο μακροοικονομικό σύστημα, στο ασφαλιστικό σύστημα και στον κοινωνικό ιστό της χώρας, που ενδέχεται να υπονομεύσουν τη δυνατότητα γρήγορης και εύκολης υπέρβασης της κρίσης και επανόδου της οικονομίας σε τροχιά διατηρήσιμης και κοινωνικά ισόρροπης ανάπτυξης.

Ο βασικός στόχος της κυρίαρχης οικονομικής πολιτικής ήταν και συνεχίζει να είναι η μείωση του οικονομικού και του κοινωνικού κόστους των πολιτών. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει σημαντικές αλλαγές σε όλα τα πεδία σχέσεων και στους θεσμούς που καθορίζουν το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων, και ειδικότερα των μισθωτών και των συνταξιούχων, αλλά και στις δομές του κοινωνικού κράτους και των δημόσιων υπηρεσιών. Αυτή είναι η λογική που διέπει και το νέο πλαίσιο λειτουργίας του ΟΜΕΔ, καθώς και τις πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις στο έργο του.

Σε τεχνικό επίπεδο θα ήθελα να κάνω τις εξής παρατηρήσεις: Όταν μας ζητούν να αξιολογήσουμε το κενό ανταγωνιστικότητας τιμής, τότε, αν θέλουμε να είμαστε αξιόπιστοι, θα πρέπει η συζήτηση και η αξιολόγηση να αφορά όλους τους προσδιοριστικούς παράγοντες της τιμής. Δηλαδή το αντικείμενο της αξιολόγησής μας θα πρέπει να είναι το πώς μπορούμε να μειώσουμε τις τιμές ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα τιμής. Να σημειώσω ότι υπάρχει και η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, που είναι πολύ πιο σημαντική από την ανταγωνιστικότητα τιμής.

Όμως, ας περιοριστούμε στην τελευταία.

Ανάλυση της μεταβολής της τιμής συνεπάγεται ανάλυση της μεταβολής του κόστους εργασίας, του κόστους παραγωγής (κόστος κεφαλαίου, πρώτων υλών, ενεργειακό κόστος), του περιθωρίου κέρδους, της έμμεσης φορολογίας, της παραγωγικότητας, της συναλλαγματικής ισοτιμίας και, τελικά, της τιμής.

Αυτό που κρίνει την ανταγωνιστικότητα είναι η τιμή (με δεδομένους άλλους παράγοντες, όπως η ποιότητα του προϊόντος

κ.λπ.). Συνεπώς, θα έπρεπε να γίνει αξιολόγηση όλων αυτών των παραγόντων στις ασθενέστερες επιχειρήσεις, όπως επίσης και άλλων παραγόντων που επηρεάζουν ορισμένες από αυτές. Για παράδειγμα, η επιχειρηματικότητα σε αυτές τις παραγωγικές διαδικασίες, οι επενδύσεις που έχουν γίνει και καθορίζουν την παραγωγικότητα, οι καινοτομίες που έχουν εφαρμοστεί στην παραγωγική διαδικασία και στο παραγόμενο προϊόν ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα, καθώς επίσης και η χρήση των δανείων της ασθενέστερης επιχείρησης.[1]

Μια μείωση του κόστους εργασίας μπορεί να μη μεταβάλει καθόλου τις τιμές, αν, για παράδειγμα, απορροφηθεί από το ποσοστό κέρδους ή από ανατίμηση του συναλλάγματος. Γιατί, λοιπόν, αυτή η εμμονή με το κόστος εργασίας; Και βέβαια να συζητήσουμε το κόστος εργασίας, αλλά σε συνδυασμό με τους άλλους προσδιοριστικούς παράγοντες της ανταγωνιστικότητας τιμής. Διαφορετικά, η επιλογή αυτή, αν δεν είναι αποτέλεσμα ιδεοληψιών, είναι επιλογή εξυπηρέτησης επιχειρηματικών συμφερόντων.

Οι νέες ρυθμίσεις και διατάξεις δεν έχουν στόχο μόνο να θέσουν περιορισμούς στη διαδικασία της διαιτησίας και στις δυνατότητες του ΟΜΕΔ για ουσιαστική και δίκαιη διαιτησία. Αυτό το οποίο προκύπτει ως συμπέρασμα στον κοινό νου που διαβάζει τους περιορισμούς οι οποίοι έχουν τεθεί στην κρίση του ΟΜΕΔ είναι ότι ζητούν οι αποφάσεις του να λαμβάνονται με βάση την αξιολόγηση της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής κατάστασης των ασθενέστερων επιχειρήσεων της παραγωγικής δραστηριότητας στην οποία αναφέρεται η συλλογική διαφορά και στη μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας κατά τη διάρκεια του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής. Αυτό που ουσιαστικά θέλουν από τον ΟΜΕΔ είναι να γίνει μέρος της διαδικασίας υλοποίησης της πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης. Και μάλιστα, χωρίς να στηρίζεται σε καμιά ορθολογική κρίση, σε καμιά οικονομική αρχή και χωρίς σεβασμό όχι μόνο στο εργατικό δίκαιο, αλλά σε καμιά μορφή δικαίου.

Το να μειώσεις το μισθό των εργαζομένων βάσει των οικονομικών στοιχείων των ασθενέστερων επιχειρήσεων δεν είναι ούτε λογικό ούτε δίκαιο και δεν εξυπηρετεί ούτε τον πολιτισμό μας ούτε τη δημοκρατία μας, αλλά ούτε τα συμφέροντα της ελληνικής οικονομίας. Εξυπηρετεί μόνο την αλλαγή του συσχετισμού δύναμης υπέρ της εργοδοσίας, καθώς στοχεύει αποκλειστικά και μόνο στη μείωση των αποδοχών των εργαζομένων και στην υποβάθμιση των συνθηκών εργασίας. Εξυπηρετεί μόνο την περαιτέρω υλοποίηση της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής, η οποία δεν έχει απλώς αποτύχει, αλλά έχει καταστρέψει την ελληνική οικονομία και την ελληνική κοινωνία. Και αυτό δεν είναι μόνο η άποψη των συνδικάτων. Είναι το κοινό μας βίωμα τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

1 Δάνεια που μπορεί στην παρούσα φάση να πνίγουν την επιβίωση της επιχείρησης, αλλά είναι σημαντική η διερεύνηση του πώς χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν και εάν χρηματοδότησαν επενδύσεις και την επέκταση της επιχείρησης ή στήριξαν παρασιτικές δραστηριότητες του επιχειρηματία, ο οποίος τώρα ζητάει μείωση του κόστους εργασίας για να επιβιώσει η επιχείρησή του.

Η ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

*του Δημήτρη Α. Κατσορίδα**

1. Τα χαρακτηριστικά της μισθωτής απασχόλησης

Το σύνολο του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα (ή αλλιώς του Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού-Ο.Ε.Π.), σύμφωνα με στοιχεία του 2014, είναι **4.819.186** άτομα, εκ των οποίων οι απασχολούμενοι είναι **3.539.085 (**2.062.332 άνδρες και 1.476.753 γυναίκες) και οι άνεργοι 1.280.101 ή 26,6% (634.470 άνδρες και 646.361 γυναίκες). Από τους απασχολούμενους, **2.285.281** δηλώνουν *μισθωτοί*, δηλαδή το **64,6%** των εργαζομένων, ενώ αντίθετα, το 2008, έτος έναρξης της οικονομικής κρίσης, το σύνολο των μισθωτών ήταν **3.028.443** άτομα και ποσοστό **65,3**%.

Η μείωση της απασχόλησης, από το 2008, κατά 1.097.765 εργαζόμενους, αναλογεί σε ποσοστό 67,7% στους *μισθωτούς* (742.753 άτομα). Το υπόλοιπο μοιράζεται κυρίως στις κατηγορίες των *εργοδοτών* (2014: 215.836 - 2008: 380.232), των *συμβοηθούντων και μη αμειβόμενων μελών στην οικογενειακή επιχείρηση* (2014: 161.405 - 2008: 271.380), και των *αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό* των οποίων η μείωση ήταν πολύ μικρή σε σχέση με το 2008 (2014: 876.563 - 2008: 957.204).

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι η πλειοψηφία των εργαζομένων σε σχέση με τη ***θέση στο επάγγελμα*** είναι *μισθωτοί* (με μισθό ή ημερομίσθιο, ήτοι ποσοστό 64,6% των απασχολούμενων). Το 4,6% είναι *συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη* σε οικογενειακή επιχείρηση, το 24,8% είναι *απασχολούμενοι χωρίς προσωπικό*, δηλαδή εργάζονται για δικό τους λογαριασμό (*αυτοαπασχολούμενοι*) και το 6,1% είναι *απασχολούμενοι με προσωπικό* (εργοδότες).

Όμως, υπάρχει μια κατηγορία μισθωτών, οι οποίοι λόγω της ***θέσης*** και του ***ρόλου*** τους στην κοινωνική οργάνωση της εργασίας (π.χ. διευθυντές, στελέχη επιχειρήσεων, νομικοί, κληρικοί και όσοι έχουν σχέση με κατασταλτικούς μηχανισμούς), καθώς επίσης και εξαιτίας του ***ύψους του εισοδήματός τους***, δεν εντάσσονται στην εργατική τάξη.[1] Κατά συνέπεια, παρ' ότι το

* Το εν λόγω κείμενο αποτέλεσε εισήγηση στο Επιστημονικό Συνέδριο που διοργάνωσε ο Μαρξιστικός Χώρος Μελέτης και Έρευνας (ΜΑΧΩΜΕ), στις 21-23/11/2014, με θέμα: *«Ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας, ταξική συνείδηση και πολιτική διαπάλη»*.

1 Ο Λένιν δίνει τον εξής ορισμό για το «τι είναι τάξη»: *«Τάξεις ονομάζονται μεγάλες ομάδες ανθρώπων που ξεχωρίζουν μεταξύ τους από τη **θέση** που κατέχουν μέσα σ' ένα ιστορικά καθορισμένο σύστημα της κοινωνικής παραγωγής, από τη **σχέση** τους (στο μεγαλύτερο μέρος κατοχυρωμένη και διατυπωμένη σε νόμους) προς τα μέσα παραγωγής, από το **ρόλο** τους*

θεμελιώδες χαρακτηριστικό για τον καθορισμό μιας τάξης είναι η σχέση της με τα μέσα παραγωγής και ιδιοκτησίας και μια ορισμένη πηγή εισοδήματος, εντούτοις, υπάρχουν και άλλα συστατικά στοιχεία, τα οποία καθορίζουν την υπαγωγή κάποιων κατηγοριών σε μία τάξη, όπως αυτά που προαναφέραμε, καθώς επίσης η επίγνωση κοινών οικονομικών συμφερόντων, χωριστού πολιτισμικού συστήματος, διασύνδεσης της κοινωνικής κοινότητας, αντίθεσης με το κεφάλαιο και κινητοποίησης (αν πρόκειται για την εργατική τάξη).[2]

2. Διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό της εργατικής τάξης

Με βάση τα προαναφερθέντα κριτήρια, τα υψηλόβαθμα μισθωτά διευθυντικά στελέχη των επιχειρήσεων, ενώ με βάση τη *σχέση τους με τα μέσα παραγωγής* θα μπορούσε κάποιος να τα εντάξει στην εργατική τάξη (εφόσον δεν διαθέτουν ιδιοκτησία και η εργασία που συντελούν είναι παραγωγική), εντούτοις *ο ρόλος τους στην κοινωνική οργάνωση της εργασίας*, δηλαδή η διευθυντική τους θέση, αλλά και ο υψηλός μισθός τους, ο οποίος δεν αντιστοιχεί με την αξία της εργατικής τους δύναμης αλλά είναι επιπέδου *εισοδήματος* καπιταλιστή, τους εντάσσει στα στρώματα της αστικής τάξης.

Είναι γνωστό ότι όλα τα διευθυντικά στελέχη των επιχειρήσεων λαμβάνουν πολύ υψηλά εισοδήματα, εξαιτίας του γεγονότος ότι είναι εξουσιοδοτημένα πρόσωπα από τους κατόχους του κεφαλαίου να διευθύνουν τις εκάστοτε επιχειρήσεις με σκοπό την αναπαραγωγή του κεφαλαίου. Αυτό υποδηλώνει ότι ένα μέρος των εισοδημάτων που καρπώνονται αποτελεί κομμάτι από το κέρδος και/ άρα *συμμετοχή* στην υπεραξία, εφόσον από τη θέση τους στην παραγωγή συμβάλλουν στη συλλογή υπεραξίας από τους χαμηλόμισθους που έχουν στην *εποπτεία* τους. Υπό αυτή την έννοια και ξεπερνώντας τη νομική διάσταση της κατοχής ιδιοκτησίας μπορούμε να πούμε ότι τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη υπάγονται στην αστική τάξη. Αντίθετα, ο κλητήρας ή η καθαρίστρια ενός υπουργείου ή ο εργάτης ενός Δήμου και γενικά τα κατώτερα, στην ιεραρχία, μισθωτά στρώματα των δημοσίων υπαλλήλων, παρ' ότι δεν ανταλλάσσουν την εργασιακή τους δύναμη με κεφάλαιο αλλά με εισόδημα, δηλαδή η εργασία τους είναι *μη παραγωγική*[3] εφόσον από αυτήν δεν αποσπάται υπεραξία, κατέχουν στο συγκεκριμένο και *ιστορικά καθορισμένο σύστημα παραγωγής* μια θέση που τους κάνει να εντάσσονται στην εργατική τάξη,

στην κοινωνική οργάνωση της εργασίας και συνεπώς από τους ***τρόπους*** *που ιδιοποιούνται τη μερίδα του κοινωνικού πλούτου που διαθέτουν και από το* ***μέγεθος*** *αυτής της μερίδας. Τάξεις είναι οι ομάδες εκείνες των ανθρώπων, που η μια μπορεί να ιδιοποιείται τη δουλειά της άλλης χάρη στη διαφορά θέσης που κατέχει σ' ένα καθορισμένο σύστημα της κοινωνικής οικονομίας*» (οι υπογραμμίσεις δικές μου, Δ.Κ.). Δες στο Λένιν, *Άπαντα*, «Η μεγάλη πρωτοβουλία», τόμος 39, σελ. 15.

2 Δες Charles Anderson, *Προς μια νέα κοινωνιολογία*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988, σελ. 154 και 249.

3 Κατά τον Μαρξ *παραγωγική εργασία*, από την άποψη πάντα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, είναι η εργασία που παράγει υπεραξία, που αξιοποιεί δηλαδή το κεφάλαιο, δημιουργώντας μια νέα αξία χρήσης (που συμμετέχει *άμεσα* στην παραγωγή του πραγματικού πλούτου, των μέσων παραγωγής και κατανάλωσης), ενώ *μη παραγωγική εργασία* είναι αυτή η οποία ανταλλάσσεται με εισόδημα, περιοριζόμενη για κατανάλωση και/ άρα δεν αξιοποιεί κεφάλαιο, δηλαδή δεν αυξάνει τον πραγματικό πλούτο. Στη μη παραγωγική εργασία κατατάσσονται οι μορφές εργασίας που είναι κοινωνικά αναγκαίες και που συμμετέχουν *έμμεσα* στην παραγωγή. Για περισσότερα βλ. Κ. Μαρξ, *Θεωρίες για την υπεραξία*, μέρος πρώτο, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1984.

ως *μερίδα* της εν λόγω τάξης, διότι είναι απλά εκτελεστικά όργανα διαταγών και το ύψος των μισθών τους είναι όπως της υπόλοιπης εργατικής τάξης.[4] Επιπρόσθετα, ***οι λειτουργίες του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής θεμελιώνονται όχι μόνο σε μια οικονομική σχέση, δηλαδή στο ποιος κατέχει τα μέσα παραγωγής, αλλά και στο ποιος κατέχει την πολιτική εξουσία***.

Επίσης, όσοι εργάζονται στους κρατικούς κατασταλτικούς μηχανισμούς δεν υπάγονται στην εργατική τάξη, επειδή η δομή του καπιταλιστικού κράτους, μέσω των κατασταλτικών του μηχανισμών, είναι έτσι διαρθρωμένη ώστε να εξασφαλίζει, να διατηρεί και να αναπαράγει το καπιταλιστικό σύστημα στο σύνολό του.[5] Υπό αυτή την έννοια, επειδή ο σκοπός των κρατικών μηχανισμών καταστολής (στρατός, αστυνομία, δικαστήρια) εξαιτίας της *θέσης* και του *ρόλου* τους στο καπιταλιστικό σύστημα δεν είναι άλλος από τη διατήρηση και αναπαραγωγή της συνολικής καπιταλιστικής κυριαρχίας, γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους κατατάσσουμε τους μισθωτούς αυτής της κατηγορίας εκτός των ορίων της εργατικής τάξης.

3. Το πραγματικό μέγεθος της εργατικής τάξης στην Ελλάδα

Με βάση τα προηγούμενα, η μερίδα των μισθωτών που δεν εντάσσεται στην εργατική τάξη, περιλαμβάνει τις παρακάτω κατηγορίες:

Μέλη των βουλευόμενων σωμάτων και ανώτερα διοικητικά στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης και οργανισμών.

Διευθύνοντες και ανώτερα στελέχη μεγάλων δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών.

Διευθύνοντες επιχειρηματίες και προϊστάμενοι δημοσίων ή ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Νομικοί εν γένει (Δικηγόροι, Εισαγγελείς, Δικαστές) και κληρικοί.

Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών προστασίας (αστυνομικοί, δεσμοφύλακες, στρατιωτικοί).

Αναλυτικότερα, η μερίδα των μισθωτών που δεν εντάσσεται στην εργατική τάξη, περιλαμβάνει, συνοπτικά, τις παρακάτω κατηγορίες:

Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη (38.513)

Επαγγελματίες επιχειρήσεων και διοίκησης (91.447)

Έτσι, το σύνολο των μισθωτών που δεν περιλαμβάνονται στην εργατική τάξη ανέρχεται σε 129.960 άτομα, ήτοι ποσοστό 5,6% περίπου του συνόλου των μισθωτών. Αν σ' αυτό τον αριθμό συμπεριληφθούν οι 61.608 μισθωτοί, οι οποίοι *δεν είναι δυνατό να καταταγούν σε κάποιο επάγγελμα*,[6] καθώς επίσης και οι 59.111 απασχολούμενοι στην *παροχή υπηρεσιών προστασίας* (π.χ. αστυνομικοί κλπ.), τότε ο παραπάνω αριθ-

4 Π. Παπαδόπουλος, *Η ταξική διάρθρωση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας*, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1987, σελ. 42.

5 Γ. Μηλιός, «Το ζήτημα των μικροαστών: Ενιαία τάξη ή δύο διακριτά ταξικά σύνολα;», περιοδικό Θέσεις, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2002, τεύχος 81.

6 Στην εν λόγω κατηγορία μισθωτών υπάγεται, σύμφωνα με ενδείξεις, το μόνιμο στρατιωτικό προσωπικό, καθώς και άλλες κατηγορίες μισθωτών που δεν δύναται να υπαχθούν στην εργατική τάξη με βάση την προαναφερθείσα προσέγγισή μας.

μός εκτιμάται ότι θα ανέλθει, περίπου, σε **250.680** άτομα, ήτοι το 11% της μισθωτής απασχόλησης.

Επομένως, ***αν από τα 2.285.280 του συνόλου των μισθωτών αφαιρέσουμε τους 250.680, τότε θα έχουμε 2.034.610 μισθωτών, ήτοι ποσοστό 57,5%, οι οποίοι πραγματικά υπάγονται στην εργατική τάξη***.[7]

Κατόπιν τούτου, δηλαδή μετά την αφαίρεση των παραπάνω κατηγοριών από τη δύναμη της μισθωτής εργασίας, η κατανομή των μισθωτών (2.034.610 άτομα), περιλαμβάνει τις εξής ***κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας:***

Με αυτά τα δεδομένα και σύμφωνα, πάντα, με την επεξεργασία των στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΛΣΤΑΤ, 2014),

ΕΤΟΣ	2014		2008	
ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	**ΜΙΣΘΩΤΟΙ**	**%**	**ΜΙΣΘΩΤΟΙ**	**%**
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ και ΑΛΙΕΙΑ	*41.830*	2,1%	39.082	1,5%
ΟΡΥΧΕΙΑ και ΛΑΤΟΜΕΙΑ	*10.141*	0,5%	15.914	0,6%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	***226.261***	**11,1%**	***376.802***	***14,1%***
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ κλπ.	*25.264*	1,2%	33.981	1,3%
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	*23.108*	1,1%	28.469	1,1%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	***87.456***	**4,3%**	*283.731*	**10,6%**
ΧΟΝΔΡΙΚΟ και ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ. ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ	***346.979***	**17,1%**	*416.018*	**15,6%**
ΜΕΤΑΦΟΡΑ και ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	***111.416***	**5,5%**	*146.202*	**5,5%**
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ και ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	***197.200***	**9,7%**	*191.031*	**7,2%**
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ και ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	*59.119*	2,9%	63.042	2,4%
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ και ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	*63.835*	3,1%	71.798	2,7%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	*75*	0,0%	1.389	0,1%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ και ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	*54.198*	2,7%	77.696	2,9%
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ και ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	*68.886*	3,4%	60.840	2,3%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ και ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	***178.696***	**8,8%**	***210.888***	**7,9%**
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	***262.038***	**12,9%**	***294.706***	**11,1%**
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΓΕΙΑΣ και ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	***162.175***	**8,0%**	***194.723***	**7,3%**
ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ και ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	*30.097*	1,5%	33.884	1,3%
ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	*41.913*	2,1%	53.312	2,0%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ [μισθωτοί στα ιδιωτικά νοικοκυριά]	*43.227*	2,1%	69.378	2,6%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΩΕΔΑΦΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ και ΦΟΡΕΩΝ	*696*	0,0%	1.758	0,1%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	***2.034.610***	100,0%	***2.664.639***	100,0%

7 Το ποσοστό της πραγματικής μισθωτής εργασίας υπολογίζεται με ένα δείκτη όπου έχει ως αριθμητή την πραγματική μισθωτή εργασία (χωρίς τους ανέργους) ήτοι 2.034.610 μισθωτοί και παρονομαστή το σύνολο των απασχολούμενων (3.539.085 άτομα).

φαίνεται ότι η μεγαλύτερη παρουσία, κατά σειρά μεγέθους, των απασχολούμενων μισθωτών, σε σχέση με την ***οικονομική δραστηριότητα***, εντοπίζεται στο εμπόριο, στην εκπαίδευση, στη μεταποιητική βιομηχανία (βιομηχανία-βιοτεχνία), στα ξενοδοχεία-εστιατόρια («δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών»),

ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΜΙΣΘΩΤΟΙ	%
Ασκούντες επιστημονικά επαγγέλματα και μηχανικοί	**60.220**	**3,0%**
Επαγγελματίες του τομέα της υγείας	53.241	2,6%
Εκπαιδευτικοί	**227.447**	**11,2%**
Επαγγελματίες του τομέα των τεχνολογιών πληροφόρησης	13.297	0,7%
Επαγγελματίες του νομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού κλάδου	48.196	2,4%
Τεχνικοί θετικών επιστημών και μηχανικής	37.207	1,8%
Τεχνικοί του τομέα της υγείας	56.302	2,8%
Βοηθοί επαγγελματιών επιχειρήσεων και διοίκησης	**108.743**	**5,3%**
Βοηθοί επαγγελματιών του νομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου	23.832	1,2%
Τεχνικοί του τομέα της πληροφόρησης και επικοινωνίας	12.053	0,6%
Υπάλληλοι γενικών καθηκόντων και χειριστές μηχανών με πληκτρολόγιο	**154.812**	**7,6%**
Υπάλληλοι εξυπηρέτησης πελατών	**66.394**	**3,3%**
Υπάλληλοι καταγραφής αριθμητικών δεδομένων κλπ	55.710	2,7%
Άλλοι υπάλληλοι γραφείου	40.126	2,0%
Απασχολούμενοι στην παροχή προσωπικών υπηρεσιών	**174.397**	**8,6%**
Πωλητές	**231.889**	**11,4%**
Απασχολούμενοι στην παροχή ατομικής φροντίδας	19.898	1,0%
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών προστασίας	21.161	1,0%
Ειδικευμένοι γεωργοί και κτηνοτρόφοι επαγγελματίες	14.253	0,7%
Ειδικευμένοι δασοκόμοι, υλοτόμοι, αλιείς και κυνηγοί	1.420	0,1%
Τεχνίτες ανέγερσης και αποπεράτωσης κτιρίων	**64.360**	**3,2%**
Τεχνίτες μετάλλων, μηχανημάτων και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	54.758	2,7%
Χειροτέχνες και τυπογράφοι	8.645	0,4%
Ηλεκτρολόγοι και ηλεκτρονικοί	40.351	2,0%
Τεχνίτες επεξεργασίας τροφίμων, επεξεργασίας ξύλου, ειδών ένδυσης	43.791	2,2%
Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων	50.399	2,5%
Συναρμολογητές (μονταδόροι)	3.669	0,2%
Οδηγοί μέσων μεταφοράς και χειριστές κινητού εξοπλισμού	**113.869**	**5,6%**
Καθαριστές και βοηθοί	**116.328**	**5,7%**
Ανειδίκευτοι εργάτες γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας	26.830	1,3%
Ανειδίκευτοι εργάτες ορυχείων, κατασκευών, μεταποίησης	51.852	2,5%
Βοηθοί παρασκευής φαγητών	8.417	0,4%
Πλανόδιοι πωλητές, πρόσωπα που παρέχουν μικροϋπηρεσίες	966	0,0%
Συλλέκτες απορριμμάτων και άλλοι ανειδίκευτοι εργάτες	29.777	1,5%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΙΣΘΩΤΩΝ	**2.034.610**	**100,0%**

στη δημόσια διοίκηση και άμυνα, στην υγεία, στις μεταφορές-αποθηκεύσεις και στις κατασκευές.

Επίσης, από τα στοιχεία φαίνεται μια σημαντική μείωση της απασχόλησης της τάξης των 630.029 μισθωτών, σχεδόν σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, (2004: 2.664.639 μισθωτοί απασχολούμενοι – 2014: 2.034.610 μισθωτοί, ήτοι μείωση κατά 23,6%). Όμως, η μεγαλύτερη μείωση της απασχόλησης, σε σχέση με το 2008, όπου ήταν το έτος έναρξης της κρίσης, συνέβη στις κατασκευές (2004: 283.731 μισθωτοί απασχολούμενοι – 2014: 87.456 μισθωτοί, ήτοι μείωση κατά 196.275 άτομα ή 69%), καθώς επίσης στη μεταποίηση (2004: 376.802 μισθωτοί απασχολούμενοι – 2014: 226.261 μισθωτοί, ήτοι μείωση κατά 150.541 άτομα ή 40%). Το αποτέλεσμα είναι ο κλάδος κατασκευών, από την άποψη της απασχόλησης, να καταρρεύσει και να βρεθεί από την τέταρτη σειρά που ήταν το 2008 στην όγδοη το 2014, ενώ η απασχόληση στη μεταποίηση να πάει από τη δεύτερη στην τρίτη θέση αντίστοιχα.

Ως ***ατομικό επάγγελμα*** οι περισσότεροι μισθωτοί, οι οποίοι ανήκουν στην εργατική τάξη, δηλώνουν το εξής:[8]

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα στοιχεία μπορούμε να πούμε ότι ως ***ατομικό επάγγελμα*** οι περισσότεροι μισθωτοί δηλώνουν ότι απασχολούνται ως πωλητές (231.890 άτομα ή 11,4%), εκπαιδευτικοί (227.450 άτομα ή 11,2%), απασχολούμενοι στην παροχή προσωπικών υπηρεσιών (174.400 άτομα ή 8,6%), υπάλληλοι γενικών καθηκόντων και χειριστές μηχανών με πληκτρολόγιο (154.810 άτομα ή 7,6%), καθαριστές και βοηθοί (116.330 άτομα ή 5,7%), οδηγοί μέσων μεταφοράς και χειριστές κινητού εξοπλισμού (113.870 άτομα ή 5,6%), βοηθοί επαγγελματιών επιχειρήσεων και διοίκησης (108.740 άτομα ή 5,3%), υπάλληλοι εξυπηρέτησης πελατών (66.390 άτομα ή 3,3%), οι τεχνίτες ανέγερσης και αποπεράτωσης κτιρίων (64.360 άτομα ή 3,2%) και οι ασκούντες επιστημονικά επαγγέλματα μηχανικοί (60.220 άτομα ή 3,0%).

Ακολουθούν οι τεχνικοί του τομέα της υγείας (56.302 άτομα ή 2,8%), υπάλληλοι καταγραφής αριθμητικών δεδομένων και υλικών (55.710 άτομα ή 2,7%), τεχνίτες μετάλλων, μηχανημάτων και ασκούντες συναφή επαγγέλματα (54.758 άτομα ή 2,4%), επαγγελματίες του τομέα της υγείας (3.241 άτομα ή 2,6%), ανειδίκευτοι εργάτες ορυχείων, κατασκευών, μεταποίησης και μεταφορών (51.852 άτομα ή 2,5%), χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων μηχανημάτων και εξοπλισμών (50.399 άτομα ή 2,5%), επαγγελματίες του νομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού κλάδου (48.196 άτομα ή 2,4%), τεχνίτες επεξεργασίας τροφίμων, επεξεργασίας ξύλου, ειδών ένδυσης (43.791 άτομα ή 2,2%), ηλεκτρολόγοι και ηλεκτρονικοί (40.351 άτομα ή 2%), άλλοι υπάλληλοι γραφείου (40.126 άτομα ή 2%), τεχνικοί θετικών επιστημών και μηχανικής (37.207 άτομα ή 1,8%), συλλέκτες απορριμμάτων και άλλοι ανειδίκευτοι εργάτες (29.777 άτομα ή 1,5%), ανειδίκευτοι εργάτες στη γεωργία-κτηνοτροφία-δασοκομία-αλιεία (26.830 άτομα ή 1,3%) κλπ.

8 Σ' αυτή την κατάταξη επαγγελμάτων δεν υπάγονται οι κατηγορίες, οι οποίες, όπως εξηγήσαμε, δεν ανήκουν στην εργατική τάξη, λόγω *θέσης, ρόλου* και *ύψους εισοδήματος.*

Τέλος, *όσον αφορά την κατανομή του αριθμού των μισθωτών απασχολουμένων κατά* ***τομέα οικονομικής δραστηριότητας*** *(πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή) φαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία, τα 4/5, των μισθωτών της εργατικής τάξης, εργάζονται στο λεγόμενο τριτογενή τομέα της οικονομίας (εμπόριο, μεταφορές-επικοινωνίες, τράπεζες-ασφάλειες, λοιπές υπηρεσίες: 1.620.760, ήτοι ποσοστό 79,6%), ενώ στο δευτερογενή (ορυχεία, βιομηχανία-βιοτεχνία, ηλεκτρισμός, ύδρευση, κατασκευές) το 18,3% (372.230 άτομα) και στον πρωτογενή (γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία) το 2% (41.830 άτομα)*.

Σ' αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε ότι η κατάταξη των *τομέων οικονομικής δραστηριότητας* έχει γίνει σύμφωνα με τα κριτήρια των εθνικών στατιστικών. Αντίθετα, από αυτή την κατάταξη, στο *δευτερογενή τομέα* της οικονομίας υπάγονται και πολλοί τομείς που οι στατιστικές τούς κατατάσσουν στον *«τομέα των υπηρεσιών»*, με το σκεπτικό ότι η εργασία ή το κεφάλαιο που δραστηριοποιούνται εκεί είναι *«μη παραγωγικά»*. Ως τέτοιοι τομείς *«παροχής υπηρεσιών»*, οι οποίοι όμως θα έπρεπε, κατά τη γνώμη μας, να εντάσσονται στο δευτερογενή τομέα, δηλαδή στους κλάδους της υλικής παραγωγής, είναι οι επικοινωνίες, οι μεταφορές, η τουριστική βιομηχανία κλπ.[9]

Το γεγονός, λοιπόν, της υπαγωγής στην εργατική τάξη των μισθωτών που εργάζονται στις υπηρεσίες, δηλαδή στο εμπόριο, στη διαφήμιση, στο μάρκετινγκ, στον τουρισμό, στο έτοιμο φαγητό, στα εστιατόρια, στην ψυχαγωγία, στη λογιστική, στις τράπεζες, στις ασφάλειες, στις μεταφορές, στις τηλεπικοινωνίες, στην ηλεκτρική ενέργεια, στα νοσοκομεία κλπ., παίρνει ακόμη πιο έντονες μορφές σε σχέση με την εποχή που ο Μαρξ επεξεργαζόταν *Το Κεφάλαιο*. Αυτό συμβαίνει επειδή η απασχόληση στον λεγόμενο τριτογενή τομέα της οικονομίας αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς, ενώ συνεχώς νέες επαγγελματικές κατηγορίες εντάσσονται σε αυτόν. Έτσι, αυτό που παρατηρούμε από τη λεγόμενη τριτογενοποίηση είναι το ακριβώς αντίθετο. Δηλαδή, την βιομηχανοποίηση ορισμένων τμημάτων του τομέα των υπηρεσιών. Όμως, η τάση προς τριτογενοποίηση-βιομηχανοποίηση δεν μπορεί να εκληφθεί ως γενικευμένη ροπή προς τη μικροαστικοποίηση, αλλά ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και της επέκτασης του κεφαλαίου σε νέα πεδία δράσης και άρα νέων μερίδων μισθωτών στο εσωτερικό της εργατικής τάξης.[10]

4. Η ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη όλα τα προηγούμενα, τότε θα πρέπει οι υπολογισμοί για το πραγματικό μέγεθος της ελληνικής εργατικής τάξης να γίνουν σε νέα βάση.

Έτσι, αν στους 2.034.610 μισθωτούς, οι οποίοι, όπως ήδη είπαμε, υπάγονται πραγματικά στην εργατική τάξη, προστεθούν

9 Δ. Κατσορίδας, *«Παρατηρήσεις για την ''αποβιομηχάνιση''»*, περιοδικό Ουτοπία, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1995, τεύχος 18.

10 Γι' αυτό το θέμα βλέπε Σ. Σακελλαρόπουλος, *Η Ελλάδα στη μεταπολίτευση. Πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις 1974-1988*, εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 2001, σελ. 135-137.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας (σε χιλιάδες), 2014

ΕΤΟΣ	2014	%	2008	%
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ *(με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ)*	**4.819.186**		**5.003.535**	
Απασχολούμενοι	3.539.085	**73,4%**	4.636.850	**92,7%**
Σύνολο μισθωτών	2.285.281	64,6%	3.028.443	65,3%
Σύνολο ανέργων	1.280.101	26,6%	366.685	7,3%
Εργοδότες	215.836	6,1%	380.232	8,2%
Αυτοαπασχολούμενοι (χωρίς προσωπικό)	876.563	24,8%	957.204	20,6%
Συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη στην οικογενειακή επιχείρηση	161.405	4,6%	271.380	5,9%
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				
Αστικά & μικροαστικά στρώματα, στελέχη επιχειρήσεων, κατασταλτικοί μηχανισμοί κλπ.	**466.515**/ εργ. δυναμ. =	**9,70%**	**728.604** /εργ. δυναμ. =	**14,60%**
Εργοδότες	215.836		380.232	
Μισθωτοί που δεν εντάσσονται στην εργατική τάξη	250.679 /απασχολούμενους=	7,1%	348.372 /απασχολούμενους=	7,5%
Διευθυντικά στελέχη, χρηματιστές κλπ.	129.960		227.450	
Υπάλληλοι κατασταλτικών μηχανισμών (π.χ. αστυνομία κλπ.)	59.111		56.471	
Πρόσωπα μη δυνάμενα να καταταγούν (στρατιωτικό προσωπικό κλπ.)	61.608		64.451	
Ενδιάμεσες κατηγορίες	**1.582.143** /εργ. δυναμ.=	**32,80%**	**1.383.360** /εργ. δυναμ. =	**27,60%**
Αυτοαπασχολούμενοι (χωρίς προσωπικό)	876.563		957.204	
Συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη στην οικογενειακή επιχείρηση	161.405		271.380	
Υπόλοιπο Ανέργων	544.175		154.775	
Πραγματικό μέγεθος της εργατικής τάξης	**2.770.536** /εργ. δυναμ. =	**57,50%**	**2.891.570** /εργ. δυναμ. =	**57,80%**
Μισθωτοί εργαζόμενοι	2.034.610		2.679.661	
Άνεργοι που υπάγονται στην εργατική τάξη	735.926		211.909	

οι 735.930 άνεργοι,[11] τότε μπορούμε να πούμε ότι η δύναμη της εργατικής τάξης ανέρχεται σε 2.770.540 άτομα ή 57,5%. Αν σε αυτούς ***συνυπολογίσουμε*** ένα τμήμα των εργαζομένων που εργάζονται στην μαύρη αγορά εργασίας και δεν καταγράφονται στις έρευνες εργατικού δυναμικού, καθώς επίσης και ένα τμήμα όσων δηλώνουν σαν αυτοαπασχολούμενοι (χωρίς προσωπικό), οι οποίοι όμως προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως μισθωτοί, συνήθως με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών,[12] και προσθέσουμε το τμήμα των ανέργων που προέρχεται από τα μικροαστικά στρώματα και προλεταριοποιείται, τότε το πραγματικό μέγεθος της εργατικής τάξης είναι, κατά πως φαίνεται, πολύ μεγαλύτερο από τα στοιχεία που δίνει ο πραγματικός Ο.Ε.Π., δηλαδή υπερβαίνει κατά πολύ το 60%.

Επιπλέον, ξέχωρα ότι τώρα έχουμε προσεγγίσει καλύτερα την πραγματικότητα για το μέγεθος της εργατικής τάξης στην Ελλάδα, μπορούμε επίσης να έχουμε και μια πιο αναλυτική εικόνα, όσον αφορά και την συνολική κοινωνική διάρθρωση, δηλαδή τον πραγματικό Οικονομικά Ενεργό Πληθυσμό (ΟΕΠ) και έτσι να φανεί πληρέστερα η δύναμη και το ειδικό βάρος της εργατικής τάξης στην διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας (βλ. τον παρακάτω Πίνακα 3).

Παρατηρώντας τα στοιχεία του *πραγματικού Ο.Ε.Π.* διαπιστώνουμε πως αποδίδουν καλύτερα την πραγματική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας.

Στηριζόμενοι, συνεπώς, στα προαναφερθέντα δεδομένα, αλλά ακόμη και στα στοιχεία των επίσημων στατιστικών (πίνακας 4), μπορούμε να πούμε ότι το ειδικό βάρος της μισθωτής εργασίας στην ελληνική κοινωνία, όχι μόνο δεν είναι μικρό ή τείνει να φθίνει, όπως υποστηρίζουν διάφορες θεωρίες περί «τέλους της εργασίας», αλλά συνεχώς αυξάνεται, αποδεικνύοντας ότι ***η εργατική τάξη αποτελεί την πλειοψηφία του πραγματικού οικονομικά ενεργού πληθυσμού.***

Με βάση, λοιπόν, τα θεωρητικά κριτήρια που μέχρι τώρα αναπτύξαμε οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι *η επέκταση της παραγωγικής σφαίρας πέρα απ' τα όρια της υλικής παραγωγής, η αναπτυσσόμενη αλληλοσύνδεσή της με τη σφαίρα της κυκλοφορίας και τη σφαίρα των υπηρεσιών, σημαίνουν διεύρυνση όχι μόνο των ορίων της βιομηχανίας, αλλά και των ορίων της εργατικής τάξης, παρά τις δυσκολίες οριοθέτησής της.*

11 Το σύνολο των ανέργων, το 2014, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΤΑΤ, ήταν 1.280.100 άτομα. Όμως, η ανεργία που λαμβάνουμε υπόψη είναι αυτή που αντιστοιχεί στο ανάλογο ποσοστό της πραγματικής μισθωτής εργασίας, η οποία είναι 2.034.610 άτομα. Για παράδειγμα, εφόσον το ποσοστό της *πραγματικής μισθωτής εργασίας*, το 2014, είναι 57,5%, το οποίο προκύπτει αν διαιρέσουμε την *πραγματική μισθωτή εργασία* (2.034.610 άτομα) με τον αριθμό των *απασχολουμένων* (3.539.085 άτομα), τότε και ο αριθμός των ανέργων που θα ληφθεί υπόψη θα πρέπει να είναι το ίδιο ποσοστό, ήτοι 1.280.100 άνεργοι * 0,575 = 735.930 ο αριθμός των ανέργων που θα προστεθεί στην πραγματική μισθωτή εργασία, ώστε να φανεί με τη σειρά του το πραγματικό μέγεθος της εργατικής τάξης στην Ελλάδα. Οι υπόλοιποι 544.170 άνεργοι θα υπαχθούν στις άλλες κοινωνικές κατηγορίες.

12 Στην προκειμένη περίπτωση θεωρώ ότι υπάγονται στην εργατική τάξη όλοι οι μισθωτοί που *δεν έχουν τίποτε άλλο να πουλήσουν εκτός από την εργατική τους δύναμη*. Διότι, *για να σχηματιστεί μια τάξη μισθωτών εργατών είτε στη βιομηχανία είτε στην αγροτική οικονομία είτε στις υπηρεσίες είτε οπουδήποτε αλλού πρέπει να χωριστούν οι όροι εργασίας από την εργατική δύναμη*.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Απασχολούμενοι κατά θέση στο επάγγελμα (1989-2014)

	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση
1989	**3.663,1**	204,1	1.054,7	1.884,7	519,5
1992	**3.680,0**	255,8	1.045,5	1.935,9	442,8
1995	**3.820,5**	244,8	1.045,4	2.058,8	471,6
1998	**3.967,2**	288,1	1.000,3	2.245,0	433,9
2001	**4.223,7**	345,4	975,6	2.550,7	352,0
2004	**4.410,0**	350,2	970,6	2.812,0	277,2
2007	**4.572,4**	368,4	962,6	2.947,4	294,0
2008	**4.637,3**	380,2	957,2	3.028,4	271,4
2010	**4.436,5**	349,7	965,9	2.877,1	243,8
2013	**3.535,0**	234,7	895,0	2.231,0	174,2
2014	**3.539,1**	215,8	876,6	2.285,3	161,4

Πηγή: *ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού*

5. Σκέψεις και ερωτήματα προς διερεύνηση για ένα νέο εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα

Είναι αναγκαίο, σήμερα, να αναζητήσουμε προβληματισμούς που προκύπτουν από τις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στην Ελλάδα και διεθνώς.

Η έλλειψη μιας σε βάθος ανάλυση της ελληνικής κοινωνίας και του ελληνικού καπιταλισμού, είναι μια σοβαρή αδυναμία που η λύση της αποτελεί τη βάση για κάθε είδους παρέμβαση. Η προαναφερθείσα σχηματική προσέγγιση της διαφορετικότητας και της διαστρωμάτωσης της μισθωτής εργασίας είναι αρκετή για να δείξει τις ***δυσκολίες που δημιουργούνται στην κατεύθυνση της ενοποίησης, πολιτικοποίησης και οργάνωσης του αγώνα της εργατικής τάξης.***

Αλήθεια, έχουμε ασχοληθεί ποτέ στα σοβαρά, με το ποια είναι αυτή η εργατική τάξη, η σύνθεσή της και τα σύγχρονα χαρακτηριστικά της;

Διότι, η εργατική τάξη δεν αποτελεί ένα ομοιογενές σύνολο. Μια σειρά από διαφοροποιήσεις στους κόλπους της, που αφορούν το επάγγελμα, την ειδίκευση, το μορφωτικό επίπεδο, τις αποδοχές, τον τρόπο ζωής και που αντικατοπτρίζονται στη διαμόρφωση κοινωνικής συνείδησης, είναι λόγοι που πρέπει σοβαρά να λάβουμε υπόψη.

Απόρροια αυτών των διαφοροποιήσεων είναι, πολλές φορές, και το χαμηλό επίπεδο αλληλεγγύης ανάμεσα στις επιμέρους κατηγορίες της εργατικής τάξης, γεγονός το οποίο θα πρέπει σοβαρά να απασχολήσει τα συνδικάτα.

Επιπλέον, η ανεργία και ο φασισμός έχουν αρχίσει να προβάλλουν επικίνδυνα και να γίνονται από τα πιο σοβαρά και κρίσιμα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσει το συνδικαλιστικό κίνημα.

Όλα αυτά, τείνουν να ξαναφέρουν στην επιφάνεια και να ξαναδυναμώσουν παλιές διαιρέσεις και ανισότητες στους κόλπους των εργαζομένων.

Η ανάπτυξη της άτυπης εργασίας, της επισφάλειας και της ανεργίας έχουν αρνητικά αποτελέσματα στον συνδικαλιστικό αγώνα, επειδή, γίνεται δύσκολη η ένταξή τους στις συνδικαλιστικές δομές, αφού αυτές περιορίζονται σε ορισμένους κλάδους. Έτσι, η προσφυγή στην απεργία καθίσταται δύσκολη, με αποτέλεσμα, μερικές φορές, αυτές οι κατηγορίες εργαζομένων να παίζουν απεργοσπαστικό ρόλο.

Η κρίση και η προωθούμενη καπιταλιστική αναδιάρθρωση εντείνει τους *διαχωρισμούς* και τις *διαστρωματώσεις* μέσα στην εργατική τάξη, δημιουργώντας μαζί με την ίδια την οργάνωση της εργασίας πολυπλοκότητα και αντιφάσεις στην συμπεριφορά και στη συνείδησή της. *Καπιταλιστική αναδιάρθρωση σημαίνει μια πολλαπλή κινητικότητα τμημάτων της εργατικής τάξης, μια μεταβατική κατάσταση, μέχρι τη φάση της δυναμικής ισορροπίας της, η οποία τροποποιεί συμπεριφορές, παρουσιάζει νέες αντιφάσεις, εμφανίζει νέα τμήματα και διαλύει άλλα*.

Ο χαρακτήρας της εργασίας γίνεται, πλέον, προσωρινός και η έννοια της «σταθερής εργασίας» τείνει να καταργηθεί. Οι εξελίξεις αυτές οδηγούν ορισμένους να μιλούν για μετατροπή της σύμβασης εργασίας του εργαζόμενου σε *«σύμβαση δραστηριότητας»*. Ταυτόχρονα, αυτές *οι αναδιαρθρώσεις επιδρούν στις ίδιες τις εργασιακές σχέσεις και αλλάζουν την οργανωτική δομή της εργασίας, δηλαδή τόσο τη διάρθρωση της εργατικής τάξης όσο και αυτή των συνδικάτων*.

Το κεφάλαιο προσπαθεί να αξιοποιήσει την κρίση και την βίαια καπιταλιστική αναδιάρθρωση για να δημιουργήσει ρήγματα στην ενότητα της εργατικής τάξης και στους δεσμούς με τους κοινωνικούς της συμμάχους. Επενδύει ιδεολογικά στην προσπάθεια να πειστούν ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων ότι δεν ανήκουν στην εργατική τάξη (π.χ. τραπεζοϋπάλληλοι κ.ά.).

Επιπλέον, τα φαινόμενα διαχωρισμού των μισθωτών, τα οποία εντείνονται και από την ανάπτυξη του ρατσισμού και του φασισμού, λειτουργούν αρνητικά για τις δυνάμεις της εργασίας, διότι το κεφάλαιο χτυπώντας, καταρχήν, τα πιο αδύνατα στρώματα της εργατικής τάξης, εφαρμόζει την πιο αντιδραστική και αντεργατική πολιτική.

Με λίγα λόγια, *γινόμαστε μάρτυρες ενός πολλαπλού διαχωρισμού της εργατικής τάξης, ο οποίος θέτει σε κίνδυνο την ενότητά της, απειλώντας τις δυνάμεις της εργασίας από μια συντριπτική ήττα*.

Μπροστά σ' αυτές τις εξελίξεις, είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ότι ο τρόπος με τον οποίο θα επιβιώσουν τα συνδικάτα αποτελεί, σήμερα, μια υπόθεση εργασίας. Κατά πώς φαίνεται, θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά τους να προσαρμοσθούν στα νέα δεδομένα που έχουν επιβάλει οι αλλαγές στην αγορά εργασίας και ιδιαίτερα να προσελκύσουν τα τμήματα των εργαζομένων που παραμένουν έξω από τις δομές του οργανωμένου συνδικαλιστικού κινήματος, για τους οποίους θα πρέπει να υπάρξουν τρόποι συλλογικής εκπροσώπησης (π.χ. οργανώσεις ανέργων κλπ.).

Όμως, η ανασυγκρότηση του εργατικού-συνδικαλιστικού κινήματος, καθώς επίσης η αναβάθμιση του περιεχομένου της συνδικαλιστικής παρέμβασης και διεκδίκησης επιδέχεται, πλέον, και νέες μορφές οργάνωσης του κόσμου της εργασίας. Και εδώ η ιστορική εμπειρία είναι απαραίτητη. Διότι, η ανασυγκρότηση της εργατικής τάξης και των συνδικάτων σημαίνει αξιοποίηση όλων των μορφών και εμπειριών τόσο του παρελθόντος όσο και των σύγχρονων.[13]

Ως τέτοιες μπορούμε να αναφέρουμε κάποιες, «από τα κάτω», πρωτοβουλίες, που μπορούν να υπάρξουν, όπως είναι οι επιτροπές αγώνα, οι τοπικές εργατικές λέσχες,[14] οι επιτροπές κατά της ανεργίας, τα κέντρα συμβουλευτικής υποστήριξης εργαζομένων και ανέργων, οι μορφές εργατικής βοήθειας και αλληλεγγύης, οι διάφορες πολιτιστικές δράσεις, οι συνεταιρισμοί, κλπ., καθώς και πιο προωθημένες μορφές παρέμβασης, όπως είναι ο συντονισμός συνδικάτων, οι επιτροπές εργατικού ελέγχου στις επιχειρήσεις, οι καταλήψεις χώρων εργασίας και η προσπάθεια λειτουργίας των επιχειρήσεων με μορφές αυτοδιαχείρισης (π.χ. ΒΙΟΜΕ, ΕΡΤ) κλπ. Επίσης, πολύτιμη εμπειρία μπορεί να αποτελέσει η συνεργασία με τοπικές λαϊκές συνελεύσεις και δίκτυα

13 Δ. Κατσορίδας, *Εργατικό κίνημα και συνδικαλιστική δράση στη Θεσσαλονίκη στις αρχές του 20ου αιώνα (1900-1912)*. Υπό δημοσίευση στο Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα 2013.

14 Μια τέτοια Εργατική Λέσχη έχει φτιαχτεί στη Νέα Σμύρνη, η οποία εκτός από δράσεις για την οργάνωση και υπεράσπιση των ανέργων, έχει οργανώσει μαθήματα αλληλεγγύης σε μαθητές που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, ενώ ταυτόχρονα παρεμβαίνει και στα ζητήματα του πολιτισμού με την λειτουργία ομάδων θεάτρου, φωτογραφίας, κινηματογράφου, ζωγραφικής, μουσικής, δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, συγκρότησης εργατικού πανεπιστημίου, καθώς επίσης ομάδας νομικών συμβουλών για εργατικά θέματα. Για περισσότερα δες Νατάσσα Κεφαλλήνου, «Από την κατανάλωση στην παραγωγή πολιτισμού», εφημερίδα Πριν, 24-3-2012.

αλληλεγγύης, τα οποία επιτελούν έργο συμπληρωματικό και ενισχυτικό και όχι ανταγωνιστικό απέναντι στα συνδικάτα, τα οποία, θα μπορούσαν να μπολιαστούν με γνώσεις και πρακτικές, ξεχασμένες, αλλά, εξαιρετικά πολύτιμες.[15]

Όλα αυτά και άλλα ακόμη, τα οποία μπορεί να ανακαλύψει η εργατική τάξη μέσα από τη δράση και από τις εμπειρίες της, βοηθούν στην περαιτέρω ωρίμανση της συνείδησής της, ούτως ώστε να δημιουργήσει τις δικές της δομές αντι-εξουσίας.

Τέτοιες πρωτοβουλίες είναι αναγκαίο να τις δούμε σε ένα γενικότερο πλαίσιο της αυθόρμητης απόπειρας αναπλήρωσης των αδυναμιών που οφείλονται, από τη μια στη θεσμική απαξίωση των συνδικάτων που επέτυχαν οι μνημονιακές κυβερνήσεις και από την άλλη, στις διαχρονικές οργανωτικές δυσλειτουργίες και χωριστικές πρακτικές που επικρατούν στο εσωτερικό της εργατικής τάξης και του συνδικαλιστικού κινήματος.

Με λίγα λόγια, το ζητούμενο είναι μέσα από τέτοιες πρωτοβουλίες και δράσεις να βρεθούν οι τρόποι για την ανασυγκρότηση των δυνάμεων της εργασίας και των συνδικάτων και να μείνουν ενεργοί οι άνθρωποι. Διότι, όπως εύστοχα παρατηρεί ο Λυμπεράτος, η ιστορική εμπειρία της Κατοχής και της αντίστασης, έδειξε ότι οι σκουπιδοτενεκέδες της πείνας γεννούσαν πιο συχνά καταδότες, συνεργάτες, κλέφτες και μαυραγορίτες από ό,τι επαναστάτες. Εντελώς αντίθετα, οι ενεργητικές πολιτικές, οι συγκεκριμένες προτάσεις, η κινηματική οργάνωση ήταν εκείνα που παρήγαγαν σύνθετα και διαρκή αποτελέσματα που απαιτούσε η τεράστια αντιστασιακή προσπάθεια.[16]

15 Η εν λόγω προσέγγιση περιλαμβάνεται στην υπό δημοσίευση εργασία του Α. Καψάλη, με τίτλο: «Τα ελληνικά συνδικάτα στο περιβάλλον της οικονομικής ύφεσης και κρίσης», Σεπτέμβρης 2012.

16 Λυμπεράτου Μ., «Τηρουμένων των ιστορικών αναλογιών...», Η Αυγή, 17 Ιουνίου 2012.

INVEST IN GREEN JOBS & SKILLS: ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Αγαπητοί φίλοι,

Το δεύτερο ενημερωτικό δελτίο INVESTinGREEN έχει τώρα κυκλοφορήσει παρέχοντας επικαιροποιημένες πληροφορίες για το έργο «INVESTinGREEN επαγγέλματα και δεξιότητες». Το έργο αποσκοπεί στην κεφαλαιοποίηση εμπειριών από πολλές χώρες της ΕΕ προκειμένου να υποστηρίξει και να ενισχύσει τη δημιουργία νέων Πράσινων εταιρειών, ενισχύοντας την Πράσινη απασχόληση και αναπτύσσοντας ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ του κόσμου της μάθησης και της εργασίας.

Ανάλυση απαραίτητων Ικανοτήτων για Νεοσύστατες Πράσινες Επιχειρήσεις

Στο πλαίσιο του έργου InvestinGreen, έχει ολοκληρωθεί μία ανάλυση για τις ικανότητες που απαιτούνται για την ανάπτυξη νεοσύστατων πράσινων επιχειρήσεων σε κάθε συμμετέχουσα χώρα (Ιταλία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ισπανία, Ρουμανία). Η μελέτη, δευτερογενής, επιτόπια και μέσω έρευνας, που έχει πραγματοποιηθεί έχει ως στόχο να καθορίσει το γενικό πλαίσιο των πράσινων επιχειρήσεων και την απασχολησιμότητα σε κάθε χώρα, καθώς επίσης και την ύπαρξη καινοτόμας διαχείρισης και εγκάρσιων πράσινων δεξιοτήτων. Η ανάλυση των απαντήσεων στις εξεταζόμενες χώρες δείχνει μία απόλυτη συμφωνία σχετικά με: την αναγνώριση των ευκαιριών για ανάπτυξη και εξέλιξη στην τρέχουσα αγορά της Πράσινης Οικονομίας· τους κύριους κινδύνους και απειλές για την ανάπτυξη της αγοράς· τις κύριες δράσεις και τα εργαλεία για την εκμετάλλευση των ευκαιριών και την αντιμετώπιση οποιουδήποτε κινδύνου· τη σημασία της δημιουργίας συνεργειών για την ανάπτυξη της Πράσινης Οικονομίας. Η έλλειψη ομοιογένειας στην πλειοψηφία των ερωτηθέντων σχετικά με: τα συγκεκριμένα στοιχεία που θα έπρεπε να βελτιωθούν σε επιχειρησιακά επίπεδα, αλλά και τις κοινωνικές δεξιότητες που οδηγούν στην επιτυχία την επιχείρηση ή είναι απαραίτητες για νεοσύστατες επιχειρήσεις, ή είναι ανάγκη να βελτιωθούν, οφείλεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που ερωτήθηκαν σε κάθε χώρα (π.χ. τομέας απασχόλησης, μέγεθος επιχείρησης, καταμερισμός εργαζομένων ανά εργασιακό χώρο). Ανακεφαλαιώνοντας, σύμφωνα με το αποτέλεσμα της Συγκριτικής Έρευνας που διενεργήθηκε, προκύπτει ότι το μέλλον της Πράσινης Οικονομίας θα καθοριστεί από την πολιτική βούληση και τους

τρόπους υποστήριξης, καθώς είναι ένας κλάδος που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία κάθε χώρας.

Η προσαρμογή του μεταβιβαζόμενου Μοντέλου του Περιφερειακού Δανείου Τιμής

Ειδικές κατευθυντήριες γραμμές του Μοντέλου Προσαρμογής, βασιζόμενες στις επιτυχημένες εμπειρίες του Δανείου Τιμής της Περιφέρειας των Μάρκε, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του έργου, παρέχοντας τις βάσεις για τη δημιουργία και τη χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων, σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, στους τομείς υπηρεσιών σχετικά με την Πράσινη Οικονομία, μέσω του πειραματισμού σε 4 πιλοτικές περιοχές: 2 στην Ιταλία, 1 στη Ρουμανία και 1 στην Ισπανία. Η ιδέα είναι να δημιουργηθεί μία νέα μεθοδολογία, η οποία, διαφορετικά από το Περιφερειακό Δάνειο Τιμής, συνεπάγεται εκπαίδευση σε δύο στάδια: την εκπαίδευση των εκπαιδευτών (εκπαιδευτών και συμβούλων) και την εκπαίδευση των πιθανών επιχειρηματιών, ώστε να είναι σε θέση να δημιουργήσουν όλες τις προϋποθέσεις που θα συνοδεύσουν την διαδικασία σύστασης νέων επιχειρήσεων, θα την κάνουν πιο σταθερή και εφικτή και ως εκ τούτου με περισσότερες πιθανότητες χρηματοδότησης από τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα.

Διακρατική Ημερίδα Εταίρων/ Ayuntamiento de Murcia – Ισπανία 11 & 12 Ιουνίου 2014

Η δεύτερη Διακρατική Συνάντηση στα πλαίσια του έργου InvestinGreen πραγματοποιήθηκε από τις 11 μέχρι τις 12 Ιουνίου 2014 στην Αίθουσα Εκδηλώσεων του Οργανισμού Τοπικής Ανάπτυξης, στην πόλη Μούρθια. Η πρώτη ημέρα ήταν ανοιχτή στο κοινό γενικά, με σκοπό να παρουσιάσει το έργο InvestinGreen σε διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς. Η δεύτερη ημέρα ήταν αφιερωμένη στην εσωτερική εργασία.

Οι εκπρόσωποι των οργανισμών των εταίρων που συμμετείχαν στη συνάντηση ήταν οι ακόλουθοι: Κος Bruno Palazzetti (Επαρχία της Περούτζια), Κα Barbara Coccetta (Επαρχία της Περούτζια), Κος Antonio Secchi (Περιφέρεια Μάρκε) – μέσω Skype, Κα Silvia Degli Esposti (ITER), Κα Lorena Ragnoni (ITER), Κα Mercedes Hernandez (Δήμος Μούρθια), Κα Mayka Verde (Δήμος Μούρθια), Κος Ivan Valls (Δήμος Μούρθια), Κα Eliana Branca (SSCTSP), Κος Daniel Sala (SSCTSP), Κος Leonardo Delfitto (Italia Forma), Κα Έλενα Κούστα (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ) – μέσω Skype, Κα Catalin Mustata (SATEAN), Κος Andy Stoycheff (Σχολή διοίκησης επιχειρήσεων, Adam Smith). Την πρώτη ημέρα, πολλά συνέδρια διεξήχθησαν από διάφορους φορείς που εμπλέκονται στον τομέα της πράσινης οικονομίας, στη Μούρθια {Ο δημοτικός Σύμβουλος της Μούρθια για την Απασχόληση, το Εμπόριο, τις Επιχειρήσεις και τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα)· εκπρόσωπος του CETENMA (Περιφερειακό Κέντρο Τεχνολογίας για την Ενέργεια και το Περιβάλλον)· εκπρόσωπος του Οργανισμού Τοπικής Ενέργειας, της πόλης της Μούρθια· εκπρόσωποι διαφόρων ιδιωτικών πιστωτικών ιδρυμάτων· ο πρόεδρος της AEMA (Ένωση των Περιβαλλοντολογικών Επιχειρήσεων στην Περιφέρεια της Μούρθια).

Οκτώβριος – Νοέμβριος 2014: Ο Πειραματισμός INVESTinGREEN Ξεκινάει στην Ιταλία, την Ισπανία και τη Ρουμανία

Η Satean παρείχε ένα σύστημα για την πρακτική και λογιστική οργάνωση των ενημερωτικών συναντήσεων εργασίας για τους εκπαιδευτές / συμβούλους. Η ενέργεια αυτή σχετίζεται αποκλειστικά με την προηγούμενη δράση 3.1, αφορώντας το προκαταρκτικό στάδιο οργάνωσης και δημιουργίας Πιλοτικών Δράσεων Μάθησης για την Εκπαίδευση εκπαιδευτών και τοπικών φορέων ΔΥΑ υποστήριξης ιδιωτικών επιχειρήσεων που ενεργούν για την ανάπτυξη νεοσύστατων επιχειρήσεων. Η «εκπαίδευση των εκπαιδευτών» θα υλοποιηθεί μέσω θεωρητικών και πρακτικών σεμιναρίων που διεξάγονται στην Περούτζια και στο Μιλάνο της Ιταλίας, στη Μούρθια της Ισπανίας, στη Μπραΐλα/Γαλάτι της Ρουμανίας. Κάθε σεμινάριο θα έχει διάρκεια 2 ημερών και θα υλοποιηθεί ακολουθώντας τις Κοινές Κατευθυντήριες Γραμμές που δημιουργήθηκαν και μοιράστηκαν στο Πακέτο Εργασίας 2. Τα σεμινάρια θα επικεντρωθούν: 1) στην αρχική υπηρεσία πληροφοριών της πρώτης αξιολόγησης της πράσινης ιδέας και του υποψήφιου επιχειρηματία και τη συλλογή των πρώτων πληροφοριών, 2) στην επαγγελματική καθοδήγηση και πληροφόρηση μαθητών και ενηλίκων, ενθαρρύνοντάς τους να συμμετέχουν σε μαθήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που οδηγούν στην ανάπτυξη ικανοτήτων σε τομείς υψηλής ζήτησης στην πράσινη οικονομία, διευκολύνοντας την ανάπτυξη ισχυρότερων δεσμών μεταξύ του κόσμου της μάθησης και της εργασίας. Είναι επίσης ένα είδος προκαταρκτικής ανάλυσης σκοπιμότητας της πράσινης επιχειρηματικής ιδέας και των τοποθετήσεων. Σκοπός αυτής της δράσης εκμάθησης είναι να επιδράσει στις ακόλουθες υπηρεσίες: επαγγελματική καθοδήγηση για πιο πράσινη οικονομία, ατομική βοήθεια, προγράμματα κατάρτισης, (σε εγκάρσιες πράσινες δεξιότητες για πράσινη επιχειρηματικότητα και διοίκηση και ειδικές τεχνικές γνώσεις και δεξιότητες σχετικές με τη διοίκηση των ιδιαίτερων φυσικών και περιβαλλοντολογικών πηγών). Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Satean παρείχε έναν πίνακα προς συμπλήρωση με χρήσιμες πληροφορίες για την οργάνωση της Πιλοτικής Δράσης.

Ο Επικεφαλής Εταίρος, η επαρχία της Περούτζια, θα προωθήσει το έργο INVESTinGREEN στο Ρίμινι (Ιταλία), 5-8 Νοεμβρίου 2014, στην περιοχή διάδοσης (stand N.017 Pad.D1).

Η Ecomondo είναι ο υψηλής ποιότητας κόμβος για εθνική και διεθνή Κατάρτιση - Πληροφόρηση – Ανακύκλωση Γνώσεων - Καινοτομία – Έρευνα και Ανάπτυξη και είναι το ιδανικό φόρουμ όπου οι εταιρείες – εκθέτες μπορούν να συναντήσουν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, εθνικούς και διεθνείς εταίρους του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και νέους υποψήφιους πελάτες από τους τομείς της βιομηχανίας, των υπηρεσιών, των κατασκευών, των δημόσιων διοικητικών υπηρεσιών και επιχειρήσεων κοινής ωφελείας. Έτσι, η εκδήλωση αποτελεί την ιδανική κατάσταση για να προωθηθεί το μοντέλο των πράσινων νεοσύστατων επιχειρήσεων και των εργαλείων του, προκειμένου να δώσει στους νέους επιχειρηματίες και στις υπάρχουσες εταιρείες τα εφόδια να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της πράσινης οικονομίας!

Η Περιφέρεια Μάρκε παρουσίασε το έργο INVESTINGREEN κατά τη διάρκεια της ημερίδας: «Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ..... ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΟΥ ΤΡΟΝΤΟ».

Η Περιφέρεια Μάρκε συμμετείχε στην ημερίδα που διοργανώθηκε από την Ένωση Δήμων της Κοιλάδας Τρόντο (Ascoli Piceno, Ιταλία).

Η εκδήλωση περιστράφηκε γύρω από τις δυνατότητες χρηματοδότησης νεοσύστατων επιχειρήσεων σε περιφερειακό και επαρχιακό επίπεδο. Παρεμβάσεις έγιναν σχετικά με το Περιφερειακό Δάνειο Τιμής, τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού επιχειρηματικού σχεδίου, τις δυνατότητες χρηματοδότησης σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης αυτής, ο Υπεύθυνος του Έργου από την Περιφέρεια Μάρκε, Antonio Secchi, έκανε μία παρέμβαση σχετικά με το Περιφερειακό Δάνειο Τιμής και παρουσίασε την πρωτοβουλία INVESTINGREEN, τους στόχους της, τα αντικείμενά της και την πιθανή επίδρασή της στην περιοχή από την άποψη της οικονομικής ανάπτυξης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

10-11 Μαρτίου 2015

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) σε συνεδρίαση της Παιδαγωγικής Συμβουλευτικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στην Φλωρεντία, με θέματα εργασίας τον απολογισμό και προγραμματισμό των δραστηριοτήτων και την παιδαγωγική εξειδίκευση του προγράμματος συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του ETUI για την επόμενη περίοδο.

5 Μαρτίου 2015

Συνάντηση εργασίας των συνδικαλιστικών Ινστιτούτων ΙΝΕ-ΓΣΕΕ και Associazione Bruno Trentin (CGIL Ιταλίας) στην Αθήνα με στόχο την ανταλλαγή απόψεων σε ζητήματα εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών που ενδιαφέρουν άμεσα τα συνδικάτα , πληροφοριών σχετικά με τις δραστηριότητες των δύο φορέων και την διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας ανάμεσα στα δύο συνδικαλιστικά Ινστιτούτα σε επίπεδο έρευνας και ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

3 Μαρτίου 2015

Συμμετοχή του Χρήστου Τριανταφύλλου επιστημονικού συμβούλου του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, σε σεμινάριο που διοργάνωσε στο Παραλίμνι Κύπρου, η Συνομοσπονδία Εργατών Κύπρου (ΣΕΚ), με θέμα «Το κοινωνικό ντάμπινγκ, η εσωτερική υποτίμηση και το θέμα της απασχόλησης σε περίοδο κρίσης» Ο επιστημονικός σύμβουλος του ΙΝΕ Χρήστος Τριανταφύλλου, συμμετείχε με εισήγηση που είχε ως θέμα «Τα όρια της εσωτερικής υποτίμησης».

25 Φεβρουαρίου 2015

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) σε δημόσια συζήτηση που διοργάνωσε στις Βρυξέλλες το Ευρωπαϊκό Συνδικαλιστικό Ινστιτούτο (ETUI) με θέμα «Πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα, προκλήσεις και προοπτικές για τον κόσμο της εργασίας».

22-24 Οκτώβρη 2014

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου), στην ετήσια ευρωπαϊκή διάσκεψη για την συνδικαλιστική επιμόρφωση του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στην Σόφια . Οι βασικές ενότητες του προγράμματος εργασιών αφορούσαν τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Επιχειρήσεων(ΕΣΕ) και τη συμμετοχή των εργαζομένων στις πολυεθνικές επιχειρήσεις (ευρωπαϊκή συνδικαλιστική στρατηγική για τα ΕΣΕ, ανταλλαγή εμπειριών κατάρτισης και συνδικαλιστική επιμόρφωση Etui για τα ΕΣΕ, ομάδες εργασίας για

την διάγνωση αναγκών), τη στρατηγική για την ευρωπαϊκή συνδικαλιστική επιμόρφωση του Etui (ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, στρατηγική για την επόμενη περίοδο, ομάδες εργασίας σχετικά με το περιεχόμενο και τις προτεραιότητες της συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του Etui), το πρόγραμμα δραστηριοτήτων συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του ETUI 2015-2016 και την παρουσίαση παιδαγωγικών εργαλείων συνδικαλιστικής επιμόρφωσης.

24-26 Σεπτεμβρίου 2014

Συμμετοχή του ΙΝΕ–ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) σε Διάσκεψη που διοργάνωσε το ευρωπαϊκό συνδικαλιστικό Ινστιτούτο (ETUI) και η συνομοσπονδία ευρωπαϊκών συνδικάτων (ΣΕΣ) στις Βρυξέλλες, με θέμα: «Η Ευρώπη στο σταυροδρόμι: προς ποια κατεύθυνση για ποιοτικές θέσεις εργασίας και ευημερία;». Ο επιστημονικός σύμβουλος του ΙΝΕ Χρήστος Τριανταφύλλου, συμμετείχε με εισήγηση για την ελληνική εμπειρία, σε πάνελ χωρών του νότου με θέμα «Απασχόληση, δυναμικές και πολιτικές εργασίας στις χώρες της Νότιας Ευρώπης».

16 Σεπτεμβρίου 2014

Συμμετοχή του ΙΝΕ–ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) στην τελική διάσκεψη του ευρωπαϊκού προγράμματος GOCOBA, που πραγματοποιήθηκε στην Μαδρίτη, με θέμα: «Η νέα ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση και οι επιπτώσεις της στην συλλογική διαπραγμάτευση: προκλήσεις και προοπτικές για το μέλλον», με την συμμετοχή ερευνητικών συνδικαλιστικών ινστιτούτων της Ισπανίας (Fundacion 1o de Mayo), Γαλλίας (IRES), Ιταλίας (ISF IRES Bruno Trentin), Βουλγαρίας (ISTUR), του πανεπιστημιακού ινστιτούτου της Λισαβόνας (ISCTE) του Αυστριακού Επιμελητηρίου Εργασίας (Austrian Federal Chamber of Labor), της ΟΚΕ Ισπανίας , και των ισπανικών συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων (CC.OO) και εργοδοτών (CEOE) Ο επιστημονικός σύμβουλος του ΙΝΕ Χρήστος Τριανταφύλλου, συμμετείχε με εισήγηση σε στρογγυλό τραπέζι με θέμα «Εθνικά συστήματα συλλογικής διαπραγμάτευσης σε καιρούς λιτότητας».

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34
Κωδ. 3385